

Oude Kerk, 25 juni 2023

ontmoetingsdienst

ds. Johan Meijer

gelezen: I Koningen 10: 1-13

titel: Ik ging op reis en ik nam mee

overdenking

*Gemeente van onze Heer Jezus Christus
lieve mensen van God,*

I

'ik ging op reis en ik nam mee', de omkering van 'ik ga op reis en ik neem mee', waar je het welbekende geheugenspel bij spelen, de koffer die steeds voller raakt met dingen die je meeneemt op je reis en wie zich zoveel mogelijk dingen kan herinneren en in de goede volgorde opnoemt, wint.

II

Jezus zegt zijn leerlingen dat ze niets mee moeten nemen voor hun reis om in dorpen en steden het Goede Nieuws te verkondigen. De gedachte daarachter is dat je je geheel laat leiden door God en je laat verrassen door wat jou door de mensen die je tegenkomt wordt geboden: onderdak, voedsel, goede wensen; en als zij je niet gastvrij ontvangen, schud dan het stof van je voet, bevrijd je van wie kwaad met jou in de zin heeft. Maar wij draaiden het om, ik ging op reis en ik nam mee...

III

Het viel niet mee om bij dat thema een passend verhaal te vinden, maar het verhaal van de Koningin van Sheba kwam op ons pad. Dit grootse staatsbezoek van de koningin van een koninkrijk dat kan worden geplaatst in Ethiopië of Jemen is beschreven in de Bijbel, op twee plaatsen, in de Koningen en in de Kronieken. Ook de Koran vertelt het verhaal en in het 13^e eeuwse kroniekenboek over Ethiopische vorstendynastieën komt het verhaal ook voor. De grote componist Georg Friedrich Händel maakte zijn bekende compositie The arrival of the Queen of Sheba, we horen het zodadelijk na deze overdenking.

IV

Ook in de schilderkunst spreekt het bezoek dat deze koningin aan koning Salomo brengt tot de verbeelding. Zoals we hier zien: Ze maakt haar entree, met trompetgeschal en trommelmuziek, zelfs een engel blaast bazuinen aan. Kinderen strooien bloemen voor haar voeten, de entree is groots en vol grandeur. De beeldschone koningin maakt haar opwachting.

THE QUEEN OF SHEBA.—2 CHRON. IX.

Hier zien we de Queen of Sheba ook haar opwachting maken. Opvallend is dat haar linkerbeen uit de rok van haar koninklijke jurk steekt. In de Koranversie van het verhaal, waarin Salomo Sulaiman heet, staat dat hij gespannen was toen de koningin in Jeruzalem arriveerde. Sulaiman ontving haar in een voorhof met een glazen vloer. Dit was een listig plan om haar ongewild haar benen te laten zien, want volgens sommige interpretaties van de Koran was Sulaiman bang dat de koningin een vrouwelijke duivel was en was hij door zijn djinns overtuigd dat zij onder haar kleding de hoeven van een ezel verborg. In de Koranversie is het Sulaiman die de koningin van Sheba uitnodigt om haar af te brengen van het aanbidden van de zon en haar kennis te laten maken met de God van alle werelden en die nederig te dienen.

In de Kathedraal van Keulen werd rond 1280, het hoogtepunt van de Gotische Kathedralenbouw, een glas-in-loodraam geplaatst met daarop de ontmoeting tussen Salomo en de Koningin van Sheba. Een dienaar van haar draagt een kistje met kostbaarheden aan dat op het punt van overhandiging staat. Het is nog altijd een gebruik dat bij een staatsbezoek kostbare geschenken worden aangeboden door de vorst die op bezoek komt. En dat wordt dan vastgelegd, zoals hier het moment dat de koningin van Sheba kostbaarheden gaat geven aan Salomo. Zij ging op reis en nam mee: een grote karavaan dromedarissen, beladen met reukwerk, een grote hoeveelheid goud en edelstenen. In de koningspsalm 72, waarvan wij enkele verzen zongen, staat dat Tarsis en Sheba's verre stranden de koning hun overvloed komen brengen en deze heer te voet vallen. Geef hem Arabisch goud, zingt couplet 5. Het is niet voor niets dat deze Psalm ook de Psalm van Driekoningen is en dat de thematiek van het aandragen van zeer kostbare geschenken goud, wierook en mirre rijmt op het bezoek van de Koningin van Sheba aan Salomo.

VII

De koningin van Sheba knielt voor Salomo met een gebaar van overgave. Haar ontvankelijke houding heeft iets weg van Maria die de engel Gabriël op bezoek krijgt en die zichzelf opent voor wat de engel haar komt boodschappen. De ontvankelijke houding van de open hand, de open lege hand. De geschenken zijn geschonken, maar nu stelt de koningin van Sheba zich open voor Salomo. Zij is gekomen met een vraag, een zoektocht is haar reis, want zij heeft gehoord over Salomo's enorme wijsheid en ze wil het met eigen oren horen en zien. En zij wil weten welke bron die wijsheid heeft en of dat te maken heeft met God.

Toen de koningin van Seba merkte hoe wijs Salomo was en ze het paleis zag dat hij gebouwd had, de gerechten die bij hem op tafel kwamen, de wijze waarop zijn hovelingen aanzaten, de kleding en de goede manieren van zijn bedienden, de dranken die werden geschonken en de offers die hij opdroeg in de tempel van de EEUWIGE, was ze buiten zichzelf van bewondering. Ze zei tegen de koning: 'Het is dus echt waar wat ik in mijn land over u en uw wijsheid heb horen vertellen. Ik geloofde het niet, maar nu ik hierheen ben gekomen en het met eigen ogen gezien heb, moet ik toegeven dat ik nog niet de helft te horen heb gekregen. Uw wijsheid en welvaart zijn nog veel groter dan wordt gezegd. Wat zijn uw hovelingen, die voortdurend in uw gezelschap verkeren en al uw wijze woorden horen, bevoorrecht!

En dan roept zij uit: *Geprezen zij de EEUWIGE, uw God, die zo veel behagen in u schept dat Hij u op de troon van Israël heeft gezet. Zijn liefde voor Israël is zo grenzeloos dat Hij u als koning heeft aangesteld om recht en gerechtigheid te handhaven.'*

VIII

Welke geestelijke betekenis kunnen wij uit dit bijzonder beeldrijke verhaal halen? De koningin van Seba heeft een gerucht gehoord. Ze heeft gehoord hoe wijs haar collega in Jeruzalem is, hoe rijkgezegd hij is. Het is niet alleen nieuwsgierigheid die haar tot haar staatsbezoek inspireert, er schuilt ook een diep verlangen in haar. Zin is op zoek naar de bron van Wijsheid. Is dat de zon die zij aanbidt en ziet als God? Is het de wetmatigheid van de natuur? Is het de orde van de menselijke cultuur, waarin sommigen rijk zijn en koning of koningin zijn met alle weelde van dien, maar waarin velen in armoede leve? Is het de oerkracht die mensen tegen elkaar in het harnas jaagt en die oorlogen uitvecht om de sterkste te laten overwinnen? Is het de survival of the fittest? Of is het iets anders? Er sluimert een verlangen om dat te weten te komen. En daarin weerspiegelt zich het verlangen van mensen om meer zin en meer samenhang te ervaren in hun leven, om voorbij te kunnen kijken aan materie en macht, aan rijkdom en weelde. Wat is de grond onder ons bestaan? De

diepste grond? Volgens de protocollen van een staatsbezoek gaat dat gepaard met grote geschenken, de duurste edelmetalen en edelstenen. Zij ging op reis en nam het allemaal mee, een enorme vracht aan materie. Maar in het paleis van Salomo ontdekt zij dat je door materie heen moet kunnen kijken. Dat de heerlijkheid van Salomo verder strekt dan alle pracht en praal die er om hem heen is. Er heerst hier een vrede die zij niet kent, er hangt hier een sfeer van wijsheid, ook zichtbaar in hoe de mensen hier met elkaar omgaan. Haar collega doet zijn naam eer aan: Salomo, Shaloomo, vrede betekent dat in de Stad van de Vrede Jeroesjalaiem. Daar zit zijn naam in, maar meer nog daar lichten zijn waarden op: met vrede als kernwoord. Vrij onmiddellijk heeft de Koningin van Seba door dat hier een ander fundament onder het paleis en de stad ligt, de waarden van een God die anders is dan goden van omringende landen. De bron is God, de Eeuwige en die gaat zij prijzen. Die zoekt zij als zij op reis gaat naar Salomo, die ontdekt zij tijdens haar verblijf en die neemt zij mee op haar terugreis.

IX

Ze kwam met volle handen, handen vol geschenken, net als de Wijzen uit het Oosten. Ze keert huiswaarts met lege handen, open handen en een vol hart, een hart vol vreugde, een hart vol dankbaarheid omdat het de diepste waarde van het leven heeft leren kennen. Verhalen gaan dat zij ook een kind van Salomo meedroeg op haar terugreis of dat zij in ieder geval kinderen kregen, het begin van een vorstendynastie in de streken waar zij koningin was. Gratie, schoonheid en liefde kan er zeker geweest zijn en uiteraard kun je daar juicy verhalen over verzinnen.

X

Ooit, op mijn eigen levensreis, was er een preek op Kerstmorgen. De overdenking was vanuit het perspectief van Maria. Zij zegt dan: Ja en de mensen vragen zich dan af of ik het met Jozef heb gedaan. Maar waarom niet de vraag: wat heeft God met ons gedaan? God met ons, die naam van haar kind. God met haar, de koningin van Seba, God reist voortaan mee, als het kostbaarste geschenk dat zij meenam naar huis.

Amen

Lied om naar te luisteren: The arrival of the Queen of Sheba,
<https://youtu.be/AJMrub11Lk>